

Bij wijze van voorwoord

Dit is deel 2 van de romanreeks 'Autobiografie van een romanpersonage'. Het is heel goed te lezen zonder kennis te hebben genomen van deel 1. Maar het maakt het er wel leuker en veelomvattender op als de lezer dat eerste deel al kent. Laat dat gezegd zijn.

Dit deel is Zo vader, zo zoon getiteld. Maar zoals deel 1 niet louter over Zes broers en een zus gaat, behelst dit deel zeker niet alleen het verhaal van een vader en een zoon. O nee. Er komt weer een hele bonte stoet aan personages langszij. De zo bescheiden moeder bijvoorbeeld. En die zes broers en een zus komen er ook weer veelvuldig in voor. Net als hun vrienden.

Verder maakt in dit deel de opkomst van de popmuziek een belangrijk onderdeel uit. Voor de liefhebbers is er een Spotify-speellijst ('Zo vader, zo zoon, Autobiografie van romanpersonage II') om eventueel iets terug te luisteren. Aan muziek kleven herinneringen bijna nog beter dan aan geuren. Angeline (m'n blonde sexmachine) brengt je zó terug naar de jaren zeventig, zoals Proust luxueuze madeleine-koekje het begin van de twintigste eeuw oproept. Waarmee meteen duidelijk is gemaakt wat het niveauverschil is tussen Proust en deze nederige ondergetekende. Zijn wereld was ook een andere: die van de hogere bourgeoisie aan het begin van de twintigste eeuw. Zijn stijl, met al die lange zinnen, is complex.

Dit is heel andere koek. Veel volkser, veel eenvoudiger. Maar het is ook zeker niet zo dat alle diepgang vermeden is. Het is een kwestie van eigen deeg ja. Ik heb À la recherche du temps perdu nooit kunnen waarderen. Ik weet niet precies waarom. Het is me te geparfumeerd, geloof ik, die Proust. Die bloesemthee waarin dat madeleine-koekje geweekt wordt is not my cup of tea. Ieder het zijne, nietwaar? Ik voor mij heb liever een glas wijn. En nog liever een fles: matigen is mijn fort niet.

De eerste reacties op deel 1 zijn voor mij als schrijver heel verheugend en bemoedigend. Vooral ook als ze kwamen van mensen die zichzelf niet als lezer beschouwen. Die misschien aan een thriller toekwamen op vakantie, maar een literaire thriller: nou nee. Weest gerust. De boeken in deze reeks zijn geen thrillers, want ze zijn niet rondom een van tevoren ontwikkeld plot geschreven. En zo nadrukkelijk literair als de boeken van Proust of, zeg, Arie Storm of Jeroen Brouwers zijn ze ook niet – overigens waardeer ik Jeroen Brouwers wel degelijk.

De criticus Teunis Blunt schreef na het lezen van het eerste deel dat hij een lijn miste, een richting, een overkoepelend verhaal. Dat eerste deel is uitgelopen op de completering van het gezin. Dat vind ik wel iets hebben van het sluiten van een koepel. Zoals dit deel 2 begint met de dood van een oud persoon en eindigt met de dood van een jong iemand. Daartussen, maar dan omgedraaid, speelt het leven zich af, nietwaar?

Maar verder vind ik dat gebrek aan lijn wel begrijpelijk. Ik voor mij als schrijver vind het wel wat lijken op het gebrek aan (nou ja) 'de zin van het leven'. Dat zal niet geheel toeval zijn, kan ik u

verklappen, juist omdat ik er niks mee verklap. Als een boek minder interessant wordt door het verklappen van de plot of een serie door een spoiler, dan is dat verhaal in mijn ogen plat en de serie tijdsverspilling, hoe aangenaam dat ook kan zijn trouwens.

En mijn boekenreeks bevindt zich in goed gezelschap. Want wat is het overkoepelende verhaal van de Bijbel, dat toch een indrukwekkend boek is? En zo kun je je ook afvragen waar die reeks van Proust nou eigenlijk om draáit. Of de Anton Wachterreeks van Simon Vestdijk. Nog een ander beroemd voorbeeld: de tandeloze tijd-cyclus van A.F.Th. van der Heijden of, nog een tandje erger, de Homo Duplex-romans: de beide reeksen worden niet gekenmerkt door een echt overkoepelend en dus afgerond verhaal.

Vergelijk ik me daar hooghartig arrogant (dat is dubbelop, ja) met heel beroemde voorbeelden? Tsja. Ik kan me moeilijk vergelijken met onbekende voorbeelden. En ik zeg ook niet dat mijn werk op dat niveau (Proust, Vestdijk, Van der Heijden) staat. Ik zou niet durven zeg!

Maar één kenmerk hebben ze gemeen: het zijn allemaal werken zonder overkoepelend thema. Zoiets bestaat in de werkelijkheid tenslotte ook niet. Sterker nog, ik durf wel te stellen dat ieder van ons een leven leeft dat bij lange na geen afgerond verhaal is. En een overkoepelende hemel is er vrees ik ook al niet, evenmin als leven na de dood. Maar misschien vergis ik me. Ik vergis me zo vaak. Ik zou bijna willen zeggen dat vergissen raakt aan de essentie van ons mensenleven. Voor mij geldt het in ieder geval wel. Dat heeft iets tragisch, maar het kan ook wel eens reden tot lachen geven.

Elk goed verhaal is gebouwd rondom een personage. Elke roman rondom meer dan één personage. En een cyclus is een bouwwerk dat een mensenwereld weergeeft.

Waar ik me volgens mij niet in vergis – ik heb het ook van verschillende kanten te horen gekregen, is dat mijn boeken vol leven zitten. Dat ze bol staan van tragikomedie. Van hilarische narigheid. Want lachen moet. Àls we al een uitweg hebben, dan moet dat de humor zijn. En dat geldt zeker voor een boek. Een boek zonder humor is als een bevrijding zonder lach, een feest zonder dansmuziek, een schoonheid zonder vlekje. Marilyn Monroe zonder tieten. George Clooney zonder ballen. De duivel zonder staart. Zoiets. Want dan ontbreekt er iets. Iets essentieels. Als we alles au serieux nemen is echte ernst onherkenbaar.

Als de lezer net zoveel plezier ontleent aan het lezen van dit boek als ik als schrijver heb gehad met het werk daaraan, dan is het een geslaagde onderneming geweest.

Was het me daarom te doen: om te slagen? Nee. Het ging en gaat mij steeds om het schrijven zelf. Ik heb me daarbij vaak vastgeklampt aan een uitspraak van de Vader des Vaderlands, Willem van Oranje: 'Men hoeft niet te hopen om iets te ondernemen, noch te slagen om te volharden.'

En zo is het maar net. Retteket, op naar hoofdstuk 1!